

KÖTELES GYÖRGY¹
TAVASZI HANGVERSENY-DÉLUTÁNOK
A BUDAI CISZTERCI SZENT IMRE-TEMPLOMBAN, 2025

Budai Ciszterci Szent Imre-templom

A Szent Imre-templom sokfajta hitéleti, társadalmi, kulturális missziót teljesít. Misszió az a tavaszi hangversenysorozat is, mely a templom karnagya, Csányi Tamás szervezésében vendégegyüttesek énekével, hangszerjátékával közvetíti – dr. Ujfalussy József szavával – a zene üzeneteit.

A sorozat első alkalma a *Voces Angelicae Énekegyüttes* 2025. május 18-i hangversenye. Az Angyali Hangok a Magyar Rádió Gyermekkórusából csak nemrégiben kinőtt fiatalok, kilenc leány és egy fiú, akik Dinyés Soma irányításával, immár különböző középiskolák tanulóiként, folytatják a közös utat. Az interneten keresgélve templomi koncertjeikre találunk: Budapest-Ferencváros (Bakáts tér, 2024 adventjében), Burgenland (Fertőmeggyes/Mörbisch am See, 2024. augusztus), Izland (Reykjavik, Stykkishólmur, Ólafsvik, 2024 őszén), és már hanglemezt is készítettek. Mostani műsoruk által is nagy távolságokat jártak be, térben, időben, stílusosan és „funkcionálisan”, egy bő óra alatt.

Az elhangzás sorrendjében, megszólalt Berlioz: *Veni Creator Spiritus* (e mű címét az egész hangverseny címéül választották); Handl (Gallus): *Regnum mundi*; Victoria: *O sacrum convivium*; Händel: *Haec dies est*; Kodály: *Nagyszalontai köszöntő*; Zöld erdőben; Isten kovácsa; Bartók: *Leánynéző*;

¹ Köteles György ének-zenetanár, karnagy, zenei író.

Madárdal; Legénycsúfoló; a norvég születésű amerikai Ola Gjeilo két műve: *Pulchra es amica mea* és *Ave Generosa*; a lett Laura Jekabsone finn népdalciklusa: *Kuulin äänen*; az izlandi Thorkell Sigurbjörnsson kereszténység előtti szöveget feldolgozó himnusza: *Heyr, Himna Smiður*; a lett Ēriks Ešenvalds: *O salutaris hostia*-megzenésítése; végül az ír szerzőpár Enya és Nicky Ryan: *May it be* kezdetű dala a „Gyűrűk Ura” című filmből – liturgikus tételek, szent szövegek vallásos vagy tágabban metafizikai megközelítései, történeti és népi szövegek feldolgozásai, meg egy, az előzőekben nem besorolható lírikus szöveg megzenésítése. Izgalmas összeállítás földrajzi tekintetben is: Nyugat-Európa zenéje mellett nagyon hangsúlyos az a *közép*, amely észak-déli irányban (hózzávetőlegesen a 15–25° meridián között) rajzol széles sávot a térképre, norvég, finn, lett, magyar szerzőkön át a sajátosan közép-európai identitású – horvát születésű és osztrák, majd cseh-morva földön művészetét kiteljesítő – Gallusig. A műsorszerkesztésben még egy finom belső – nem fogalmi, hanem képi értelemben vett – rím is fölfedezhető: a Szent Pál lovát patkoló *Isten kovácsa* – az egyetemes létrendben önmagát elhelyező gyermeki tudat megnyilatkozása – korrespondeál a Mennyeek kovácsa világteremtő-alakjával, akihez a középkori izlandi imádság fordul. A naiv gondolkodás távoli megjelenéseinek párba állítása távoli népeket hoz egymáshoz közel.

Voces Angelicae Énekegyüttes és Dinyés Soma

Az előadást hallgatva először a változatos térformákra, a láthatóvá lett hangzó térre, úgylis mint a zenei formálásmód egyik elemére leszünk figyelmesek. A szentélyből és karzatról egymásnak felelgető kórus- illetve szólócsoportha, a szembeoltár előtt felsorakozó együttesre, az oltár mögé és eléje álló énekesek hangviszonyaira, vagy az oltár előtt szétváló két félkórusra. Így is, úgy is, a húsvéti gyertya lángját ölelik körül – e gesztus szimbolikája a

megszólaltatott repertoár *látható* egységét teremti meg. A *hallható* egység maga az előadói stílus. Nehéz szavakba önteni. Egészen egyedi hangzásminőség, amit az együttes, nagyon differenciált módokon, kiteljesít, egészen kivételes intonációs tisztasággal szólal meg (az intonációt esztétikailag is értve) a nagyon különböző karakterű zenei művek minden jelentésárnyalata: áhítat, komolyság, érzelmességet mellőző érzékenység, a lehető legtisztább játékosság (a tisztát erkölcsileg is értve).

Hogy merre is keresendő a Voces Angelicae egyediségének *forrása*, az leginkább a műsor „legvilágiasabb” darabjainál válik nyilvánvalóvá. A *Legénysúfó* és az *Isten kovácsa* játékosságában, halandzsázó önfeledtségében ugyanis nincsen semmi harsány, semmi durva, semmi bántó; nem visszafogott (nincs mit visszafogni), nem megfegyelmezett (nincs mit fegyelmezni): a rossz egészen egyszerűen nincsen benne, olyan módon, ahogyan – mint mondani szokás – nincsen a pentatóniában fá és ti. Alighanem az angyalok játszadoznak így, mint ez a Dinyés Soma által vezetett kis társaság.

Ellenpontként, drámai csúcsára a ráadásszámban (ráadásszám – mennyire üzleties szó! „Két dekával több. Maradhat?”), az *Esti dal* középrészében érkezett el a hangverseny. Súly és erő űzte-hajtotta ezeket az ütemeket, szenvedély és elszántság sűrűsödött a hangokban. Megint a *miként* a fontos: nem arról van szó, hogy „hangos”, „pontozott érték”, „polifon szövet”, mindez csupán eszköz, külső burok („külső forma”); a *belső töltés* az, amely – szerzői oldalról – dinamikai előírásban, ritmikában, szerkesztésmódban, előadói oldalról pedig ezek interpretációjának mikéntjében kifejezésre jut. A hangszínekről, az időviszonyok irracionálisan nem mérhető eltéréseiről és másfajta árnyalatokról, egyszóval (megint egy mindannyiunk által Ujfalussy Józseftől tanult kifejezéssel élve) az *intonáció* lényegéről tudnak az előadók valami lényegeset.

Dinyés Soma karnagya és műsorvezetője is volt a hangversenynek; az együttes tagjai: Balogh Lili, Rétháti Borbála, Zsolnay Orsolya – szoprán; László Lotti, Mihályffy-Kádár Emma, Sziklay Erzsébet – mezzo; Bajzák Mira, Kóródy Sára, Lukácsi Luca, Ravaille Maxime – alt.

A Budapesti Monteverdi Kórust és a Barátok Kamarazenekarát Kollár Éva vezényli a Budai Szent Imre Ciszterci-templomban

A következő vasárnap, 2025. május 25-én a Kollár Éva vezette Budapesti Monteverdi Kórus adott hangversenyt. Idézzük emlékezetünkbe, az immár 53 éves együttes nemrégiben énekelt nagylélegzetű műsort a Kelenföldi Szent Gellért-templomban: egy Schütz-motettát és két különböző stílusú *Stabat mater*-t, Caldara, illetve Rheinberger alkotásait. (Arról a hangversenyről részletes beszámolóink már olvasható a *Parlando* 2025/3. számában.) Mostani műsorukban és előadásukban is a nagy formák és a hangzás grandiozitása fogja meg azonnal a hallgatót. Programjukat barokk szerzők műveiből állították össze. Megszólalt Heinrich Schütz *Also hat Gott die Welt geliebt* kezdetű, evangéliumi szövegű motettája (Jn 3,16 – kelenföldi hangversenyükön is szerepelt) continuo-kísérettel, azután két, zenekarkíséretes darab, Händel *Dixit Dominus*-zsoltára (Vulgata Ps. 109, a vasárnapi vesperáshoz), majd Johann Sebastian Bach latin nyelvű, a szentmise Glóriájának néhány sorát megzenésítő és doxológiával kiegészítő kantátájának első tétele (BWV 191).

A három – eredendően liturgikus rendeltetésű – mű drámaiságát az előadás messze-menően érvényre juttatta.

Schütz feldolgozásában a Megváltó szavai („Mert úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta oda, hogy aki hisz benne, az el ne vesszen, hanem örökké éljen” – a Szent István Társulati Bibliából fordítva) agitatív erővel hangzanak fel – és hangzottak a Monteverdi Kórus előadásában is.

A huszonzét esztendőes Händel nyolctételes zsoltárfeldolgozása a nagy oratórium-komponistát előlegezi. „Dixit Dominus” a szövegben múlt-, a zeneműben jelenidő: *most* szól az Úr, újra meg újra, minden irányból és követésre sürgetően; valóságos csatajelenet, ahogyan ítéletet tart királyok felett

Szeretettel meghívjuk a
BUDAPESTI MONTEVERDI KÓRUS
 hangversenyére

2025. május 25-én,
 vasárnap délután 3 órára
 a Ciszterci
 Szent Imre-templomban
 (1118 Budapest, Villányi út 23.)

Műsoron:

Heinrich Schütz:
 Also hat Gott die Welt geliebt BWV 580

Georg Friedrich Handel:
 Dixit Dominus HWV 232

Johann Sebastian Bach:
 Gloria in excelsis Deo I. BWV 191

Közreműködik:

Lokosházi Mária – szoprán
 Koffler Katalin – szoprán
 Dankó Eszter – alt
 Orosz Balázs – tenor
 Horváth Csaba – basszus
 Tóka Ágoston – continuo
 Barátok Zenekara

Vezényel:
KOLLÁR ÉVA

A belépés ingyenes és szabadonként, szíves adománypontot köszönettel fogadjuk.
 A hangverseny létrehozását támogatja a Budapesti Szent Imre Püspökség és a Budapesti Monteverdi Kórus Alapítvány.
 www.monteverdi.hu

és pogányok között; nagy ítélet után, hatalmas kontrasztként, nagy elcsendesedés a patak vizénél: Szent Ágoston krisztológiai értelmezésében – és Händel zenéjében is – a patak az emberré létele alázata, születés és halál vállalása, hogy csak néhány mozzanatát emeljük ki ennek a remekműnek. Az előadás a jelentéstani-esztétikai dimenziók érzékeny közvetítését biztos ének- és hangszertechnikai színvonalon valósította meg, szólisták és kórus gördülékeny melizmáit hallhattuk, tapasztaltuk a zenekar helytállását a magas követelményeket támasztó szólamokban. (A vonósnövendék-zsargon egykor így mondta: „virgás”. Vajon él-e még ez a szemléletes jelző? Leírom, hogy „el ne vesszen”.) Még egy másfajta szépséget kiemelve: a ciklus egészének formai lekerekítettségét szolgálja a nyitótétel-ből variáltan visszatérő rész a mű végén, a grandiózus zárófuga előtt (afféle madrigalizmus: „Sicut erat in principio”), benne évezredes örökségként és kontrasztáló elemként augmentált zsoltárdallam hangzik, a *tonus peregrinus* egy változata – e különböző szólamok között megosztott ének folyamatossága, egysége jól érvényesült a sokszólamú és kontrasztos zenei szöveten belül.

Bach *Gloria in excelsis Deo* című kantátájának zenéje közismert, hiszen az utóbb *h-moll mise*-ként egybefoglalt ciklus egyes tételeinek átírata. Az együttes korábban előadta már a teljes misét, a mostani koncerten megszólaló kantátatétel („Gloria in excelsis Deo, Et in terra pax hominibus bonae voluntatis”) méltó megkoronázása volt a tavaszi hangversenynek.

A hangverseny közreműködői: Lökösházi Mária, Koffler Katalin, Danku Eszter, Orosz Balázs, Horváth Csaba – ének, Tóka Ágoston – orgona, valamint a Barátok Kamarazenekara.

2025. június 1-én az Ars Nova Sacra és a Byrd Énekegyüttes közös előadásában két oratorikus Bach-mű hangzott fel, a Magnificat és a Pünkösdi kantáta, BWV 34. A Byrd Énekegyüttest Molnár/Winnington-Ingram Johanna alapította, a meghívó szerint 35 évvel ezelőtt (ámbar alapítási évként a világhálón hol 1989, hol 1992 szerepel), az Ars Nova Sacra 2005-ben kezdte meg működését az orvostanár Répássy Dénes vezetésével (e sorok írójának is volt alkalma meghallgatni egy általa vezényelt kiváló hangversenyt úgy tíz éve az Örökimádás-templomban), majd az alapító 2021-ben bekövetkezett halála után, 2022-ben ennek az együttesnek a vezetését is átvette Winnington-Ingram Johanna. Mindkét közösség már nevében hordozza vállalt régizenei küldetését – *Ars Nova* itt a XIV. század új művészetére utal –, méltó társuk volt a mostani hangversenyen is a Presto Kamarazenekar, melynek művészeti vezetője Weidemann-Tóth Krisztina.

 JOHANN SEBASTIAN BACH PÜNKÖSDI KANTÁTA, BWV 34 MAGNIFICAT D-DÚR, BWV 243	35 ÉVES a William Byrd Énekegyüttes	20 ÉVES az Ars Nova Sacra énekegyüttes
	Mindkét kórus karnagya Winnington-Ingram Johanna	
	Szoprán: Ritzl Zsófia Szoprán: Sárkány Júlia Alt: Hegyi Barnabás Tenor: Kéring László Basszus: Csizmár Dávid	PRESTO KAMARAZENEKAR művészeti vezető: Weidemann-Tóth Krisztina vezényeli: Winnington-Ingram Johanna
	2025. június 1. vasárnap 15 óra SZENT IMRE TEMPLOM 1114 Budapest, Villányi út 25. a MMA, Budapest 11. kerület Önkormányzata és a NEA-BGZRT támogatásával A BELÉPÉS INGYENES www.byrdsingers.hu	

Hiteles, minden ízében professzionálisan kidolgozott, a zenei anyag fölényes technikai birtoklásáról tanúskodó, lendületes előadást hallhattunk tőlük. A lendületes tempóvételnek sajnos a helyszín, a hatalmas templomtér, habár

hallgatósággal meg is telt, nem mindig kedvezett, a tutti-forte-presto csúcspontoknál – legalábbis a hajó egyes pontjain – a hangok összemosódtak. Még egy, a visszhang-hatással összefüggő kérdést érdemes felvetni. A *Magnificat*-ciklusnál mint műegésznel különösen fontos kimérni a tételközi – definíció szerint „méretlen” – szünetek hosszát. Elegendő időre van szükség az egyes tételek kicsengetéséhez, viszont a cezúrák elnyújtása (mint most némelykor éreztük) szétagolhatja az eredendően egylendületű textust.

Számos emlékezetes pillanata, tétele volt az előadásnak. Ilyen egyebek között a Deposuit tenorária, virtuozitásával, regiszterek közötti, gyönyörűen kiegyenlített átmeneteivel, ilyen az Esurientes férfialtária, a szólista fényes hangszínével, telt magasságaival és bársonyos mélységeivel, nagyívű és gördülékeny melizmáival, nem utolsó sorban pedig azzal az elegánsan szellemes megoldással, ahogyan karnagy és hangszeresek a tétel zárlatának üzenetét kibontották (az említett két tétel, de az egész canticum és bachi megzenésítése úgyszóván az Egyház társadalmi tanításának költői-zenei foglalatja); a Quia respexit, valamint a Quia fecit gyönyörű hangszerszólói sem maradhatnak említetlenül.

Az öttételes 34. *kantátá*-ban két, ragyogó színekben pompázó kórustétel fogja közre a szenvedélyes tenor-recitativo – nagy hangterjedelmű alt-ária – drámai kulminációban kiteljesedő basszus-recitativo sorozatát. A két mű szólistái: Kéringer László – tenor (ő a szombathelyi fiú-énekiskola egykori újraalapítója és hat éven át volt vezetője); Hegyi Barnabás – alt (immár öt éve „Mathias-kantor”, de emlékezhetünk többek között Monteverdi- és Vivaldi-szerepeire a Budapesti Kamaraoperával, illetve a Magyar Állami Operaházban); Csizmár Dávid – basszus (másodkarnagyként is szolgálja a Byrd-együttest). A *Magnificat* szoprán-szólóit Sárkány Júlia és Ritzl Zsófia énekelték.

A második és harmadik hangverseny műsorvezetőjeként Csányi Tamás mutatta be a felhangzó művek zenetörténeti és liturgikus kontextusát, irányította a figyelmet teológiai üzenetük és esztétikai megformáltságuk szoros kapcsolatára, és egy olyan világra, világunknak arra a dimenziójára, ami – a karnagy egyik régebbi, Molnár Pálnak adott nyilatkozatából idézve (Kossuth Rádió, 2009. július 2. <https://nava.hu/id/837316/#>) – nem leírható, nem tárgyasítható, nem aktatáskába foglalható, ami túl van terheken, gondolatokon, túl van még talán az imádságon is.